

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၌ ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် စစ်အာဏာသိမ်းမှုသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိခြင်း

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ စာတမ်းတို၊ အစိုးရအကူးအပြောင်းကာလဆိုင်ရာ စာစဉ်

Thibaut Noel

နိဒါန်း

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်နေ့၌ အာဏာသိမ်းပြီးချိန်မှစ၍ မြန်မာစစ်တပ်သည် ၎င်းတို့အနေဖြင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို လိုက်နာမှုရှိကြောင်း အငြင်းအခုံပြုကာ ၎င်းကိုယ်၎င်း နိုင်ငံတော်၏ တရားဝင်အစိုးရအဖြစ်ပုံဖော်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ စီမံအုပ်ချုပ်မှုကို ပြန်လည်ဖော်ဆောင်ရန် ကြိုးပမ်းရုန်းကန်ရာ၌ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာသည် အင်္ဂါရပ်တစ်ခုမျှသာ ဖြစ်သော်လည်း စစ်တပ်၏အာဏာသိမ်းမှုသည် အဘယ်ကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မညီညွတ်ဘဲ ရလဒ်အနေဖြင့် စစ်အာဏာရှင်အစိုးရနှင့် ၎င်း၏လုပ်ရပ်များ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အာဏာမတည်ကြောင်းကို ဆွေးနွေးဖော်ပြရန် အရေးကြီးပေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် စစ်အာဏာသိမ်းမှုသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မညီညွတ်ကြောင်း ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ နားလည်သိမြင်နိုင်စေရန်ရည်ရွယ်၍ ဤစာတမ်းတိုကို ရေးဆွဲပြုစုထားပါသည်။ စစ်အာဏာရှင်အစိုးရ၏ ၎င်းသည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား လိုက်နာမှုရှိသည်ဟူသောအဆိုကို မမှန်ကန်ကြောင်း နိုင်ငံအတွင်းရှိ ပြည်သူလူထုနှင့် ဒီမိုကရေစီအရေးအတွက် ပါဝင်လှုပ်ရှားနေသည့် အကျိုးသက်ဆိုင်သူများအနေဖြင့် စနစ်တကျ ထောက်ပြဖြေရှင်းနိုင်ရန်အတွက် အထောက်အကူပေးရန်အလို့ငှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အသေးစိတ်ဆန်းစစ်သုံးသပ်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်ဖော်ပြထားသည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံတကာအသိုက်အဝန်းအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လက်ရှိအခြေအနေနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အချက်အလက်အခြေပြု သုံးသပ်ရပ်တည်မှုများ ချမှတ်နိုင်စေရန် အထောက်အကူပေးလိုခြင်းသည်လည်း ဤစာတမ်းတို၏ ရည်ရွယ်ချက်တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် စစ်အာဏာသိမ်းမှုသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မညီညွတ်ကြောင်း ပိုမိုကောင်းမွန်စွာ နားလည်သိမြင်နိုင်စေရန်ရည်ရွယ်၍ ဤစာတမ်းတိုကို ရေးဆွဲပြုစုထားပါသည်။ စစ်အာဏာရှင်အစိုးရ၏ ၎င်းသည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား လိုက်နာမှုရှိသည်ဟူသောအဆိုကို မမှန်ကန်ကြောင်း ဖြေရှင်းနိုင်ရန်အတွက် ဤစာတမ်းတိုက အထောက်အကူပေးနိုင်ပါသည်။

ဤစာတမ်းတို့ကို အပိုင်းလေးပိုင်းခွဲ၍ တင်ပြထားပါသည်။ အပိုင်း ၁ တွင် စစ်အာဏာသိမ်းမှုမဖြစ်ပွားမီအခြေအနေများကို အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည်။ အပိုင်း ၂ တွင် စစ်အာဏာရှင်အစိုးရ၏ ၎င်းသည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား လိုက်နာသည်ဟူသော အဆိုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ဆန်းစစ်သုံးသပ်ချက်ကိုဆောင်ရွက်ထားပြီး စစ်တပ်၏ အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာခြင်းနှင့် အာဏာသိမ်းယူခြင်းတို့သည် အဘယ်ကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိသည်ကို ရှင်းလင်းဖော်ပြထားပါသည်။ အပိုင်း ၃ တွင် အာဏာသိမ်းယူပြီးချိန်မှစ၍ စစ်အာဏာရှင်အစိုးရသည် ၎င်းတို့၏အာဏာကို ခိုင်မြဲစေရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်သည့်လုပ်ရပ်များအကြောင်း ဖော်ပြဆွေးနွေးထားပြီး စစ်အာဏာရှင်အစိုးရနှင့်၎င်း၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် အဘယ်ကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ အာဏာမတည်ကြောင်းကို ရှင်းလင်းဖော်ပြထားသည်။ အပိုင်း ၄ တွင် လက်ရှိဖြစ်ပေါ်နေသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေလေဟာနယ်အကြောင်းနှင့် စစ်အာဏာရှင်အစိုးရကိုနှိမ်နင်း၍ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ စီမံအုပ်ချုပ်မှုနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေစနစ်ကို ပြန်လည်အသက်သွင်းရန် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရနှင့် မြန်မာပြည်သူလူထု၏ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ဆဲ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများအကြောင်းကို ဆွေးနွေး၍ နိဂုံးချုပ်ထားပါသည်။

၁။ နောက်ခံအခြေအနေ - ၂၀၂၀ အထွေထွေ ရွေးကောက်ပွဲမှသည် စစ်အာဏာသိမ်းမှုဆီသို့

၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာ ၈ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်နှင့် တိုင်းနှင့်ပြည်နယ် လွှတ်တော် ၁၄ ရပ်အတွက် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲများကို ကျင်းပခဲ့သည်။ Covid-19 ဆိုင်ရာ တားမြစ်ကန့်သတ်ချက်များ ရှိနေသော်လည်း လာရောက်မဲပေးသည့် မဲဆန္ဒရှင်အရေအတွက်မှာ မဲပေးနိုင်သူဦးရေ စုစုပေါင်း၏ ၇၁ ရာခိုင်နှုန်းကို ကျော်လွန်ပြီး အလွန်မြင့်မားသည့် ပမာဏဟု သတ်မှတ်နိုင်သည်။ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် (NLD) သည် မဲအပြတ်အသတ်ဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရရှိခဲ့ပြီး ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်တွင် လွှတ်တော်အမတ်နေရာ ၇၉.၅ ရာခိုင်နှုန်းကို ရယူနိုင်ခဲ့သည်။

အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲအပြီးတွင် မြန်မာစစ်တပ်နှင့် ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ (USDP) တို့က ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်နှင့် ယုံကြည်လက်ခံနိုင်မှုနှင့် မျှတမှုတို့ကို ထိခိုက်စေသည့် မဲစာရင်းမသမာမှုနှင့် အမှားအယွင်းများကို ဖော်ထုတ်တွေ့ရှိကြောင်းကြေညာခဲ့သည်။ USDP ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများသည် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာမသမာမှုဟု ယူဆနိုင်သည့် ဖြစ်စဉ်ပေါင်း ၁၇၄ ခုကို ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် (UEC) ထံသို့ တင်ပြတိုင်ကြားခဲ့သည်။

အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲအပြီးတွင် မြန်မာစစ်တပ်နှင့် ပြည်ထောင်စုကြံ့ခိုင်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးပါတီ (USDP) တို့က ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်၏ ယုံကြည်လက်ခံနိုင်မှုနှင့် မျှတမှုတို့ကို ထိခိုက်စေသည့် မဲစာရင်းမသမာမှုနှင့် အမှားအယွင်းများကို ဖော်ထုတ်တွေ့ရှိကြောင်းကြေညာခဲ့သည်။ USDP ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများသည် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာမသမာမှုဟု ယူဆနိုင်သည့် ဖြစ်စဉ်ပေါင်း ၁၇၄ ခုကို ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် (UEC) ထံသို့ တင်ပြတိုင်ကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီ ၁၁ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတွင်းရှိ ဥပဒေရေးဆွဲချမှတ်သူပေါင်း ၆၆၄ ဦးအနက် (စစ်တပ်က ခန့်အပ်သူ ၁၆၀ ဦး၊ USDP မှ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အမတ် (MP) ၃၆ ဦး၊ ရခိုင်အမျိုးသားပါတီမှ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အမတ် ၄ ဦး၊ ညီညွတ်သော အမျိုးသားဒီမိုကရက်တစ်ပါတီမှ လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် အမတ် ၁ ဦးနှင့် တစ်သီးပုဂ္ဂလ

လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အမတ် ၂ ဦး အပါအဝင်) ၂၀၃ ဦးသည် ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်နေ့တွင် ဆောင်ရွက်ရန် သတ်မှတ်စီစဉ်ထားသည့် လွှတ်တော်အသစ်ခေါ်ယူခြင်းမတိုင်မီ ရွေးကောက်ပွဲ ဆိုင်ရာ မသမာမှုနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် တိုင်ကြားမှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန်အတွက် အထူး လွှတ်တော် အစည်းအဝေးကိုခေါ်ယူရန် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ထံ တောင်းဆိုလွှာတင်ပြခဲ့ သည်။ လွှတ်တော်နာယကသည် ဤတောင်းဆိုလွှာကို နောက်နေ့တွင်ပယ်ချခဲ့သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီ ၂၈ ရက်နေ့တွင် UEC က ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်များကို ထိခိုက်စေနိုင်သည်အထိ ကြီးလေးသော အမှားအယွင်းများမရှိခဲ့ဟူသော အကြောင်းပြချက်ဖြင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ မသမာမှုများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်ဟူသော စွပ်စွဲချက်များကို ပယ်ချခဲ့သည် (ပြည်ထောင်စုရွေး ကောက်ပွဲကော်မရှင် ၂၀၂၁)။

၂၀၂၁ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် USDP နှင့် (ယခင် စစ်ဗိုလ်ချုပ်ဟောင်းများက ဖွဲ့စည်း တည်ထောင်ထားသည့် ပါတီသစ်ဖြစ်သော) ဒီမိုကရက်တစ်အမျိုးသားပါတီတို့သည် သမ္မတ၊ UEC ဥက္ကဋ္ဌနှင့် UEC တာဝန်ရှိသူ ၁၅ ဦး ကို ရုံးရာထူးပိုင်ဆိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ စစ်ဆေးစိစစ်ခြင်း ဆောင်ရွက်ရန် တရားရုံးတော်ချုပ်ထံသို့ တင်ပြတောင်းဆိုခဲ့သည် (လွတ်လပ်သော အာရှရေဒီယို ၂၀၂၁)။ အဆိုပါ တင်ပြတောင်းဆိုချက်များအား လက်ခံအရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်း ပြုသင့်၊ မပြုသင့် ဆုံးဖြတ်ရန်အတွက် ပဏာမစစ်ဆေးကြားနာခြင်းကို တရားရုံးတော်ချုပ်က ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီ ၂၉ ရက်နေ့တွင် လုပ်ဆောင်ခဲ့ပြီး (စံယမ်းအောင် ၂၀၂၁) ၎င်းကိစ္စနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရုံးတော်က ၁၄ ရက်အတွင်း ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရမည် ဖြစ်သည်။

အသစ်ရွေးကောက်တင်မြှောက်ထားသည့် လွှတ်တော်ကို ပထမဆုံးအကြိမ် ခေါ်ယူရန် စီစဉ်သတ်မှတ်ထားသည့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်နေ့တွင် စစ်တပ်သည် သမ္မတဝင်းမြင့်၊ နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ် အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် အခြားရာထူးကြီး NLD အရာရှိများ အပါ အဝင် ရာထူးကြီးအစိုးရအရာရှိများကို ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခဲ့သည်။ လွှတ်တော်ဝန်းကို ပိတ်ဆို့ကာ ရွေးကောက်ခံလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အမတ်များကို နေပြည်တော်ရှိ ၎င်းတို့တည်းခိုသော တည်းရိပ်သာများတွင် နေအိမ်အကျယ်ချုပ်သဘောထားရှိခဲ့သည်။ စစ်တပ်က ၎င်းတို့ခန့်အပ် ထားသည့် (သမ္မတရွေးကောက်ပွဲတွင် ဒုတိယမဲအများဆုံးရရှိခဲ့သော) ပထမဦးစားပေး ဒု-သမ္မတ မြင့်ဆွေကို ယာယီသမ္မတအဖြစ် တင်မြှောက်ကြောင်းကြေညာခဲ့သည်။ မြင့်ဆွေက စစ်တပ် အရာရှိများနှင့် စစ်တပ်ကခန့်အပ်ထားသော အဖွဲ့ဝင်များသာတက်ရောက်သည့် နိုင်ငံတော် ကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးကောင်စီ (NDSC) အစည်းအဝေးကိုခေါ်ယူကျင်းပခဲ့ပြီး အရေးပေါ် အခြေအနေတစ်နှစ် ကြေညာကာ ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေးအာဏာ သုံးရပ်လုံးကို တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ထံ လွှဲပြောင်းပေးခဲ့သည်။

၂။ စစ်တပ်၏ အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာချက်သည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ချိုးဖောက်ရာကျသည်

စစ်တပ်က ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်နေ့နှင့် ထိုရက်မှစ၍ ၎င်းတို့ဆောင်ရွက် ခဲ့သောလုပ်ရပ်များသည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ အထူးသဖြင့် ပုဒ်မ ၄၊ ၆ ဃ၊ ၆ စ၊

၇၃ က၊ ၄၁၇၊ ၄၁၈ နှင့် ၄၁၉ တို့နှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြကြေညာခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ၎င်းတို့၏လုပ်ရပ်များသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်ခြင်းမရှိကြောင်းကို ဤစာတမ်းတို့တွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြထားပါသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာချက်သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များနှင့် မကိုက်ညီဘဲ (အပိုင်း ၂.၁ ကို ကြည့်ပါ) လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များကိုလည်း လိုက်နာမှုမရှိသောကြောင့် (အပိုင်း ၂.၂ ကို ကြည့်ပါ) ၎င်း ကြေညာချက်သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်ခြင်း မရှိပေ။

၂.၁ အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ချမှတ်ထားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိခြင်း

လွတ်လပ်၍ တရားမျှတပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာသော ရွေးကောက်ပွဲကို စီစဉ်ဆောင်ရွက်ရန် UEC ၏ ပျက်ကွက်မှုနှင့် UEC နှင့် အစိုးရ အနေဖြင့် ဤပြဿနာကိုဖြေရှင်းရန် ငြင်းပယ်မှုတို့သည် နိုင်ငံတော်၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို ‘အဓမ္မ နည်းဖြင့်ရယူရန်’ ဆောင်ရွက်ခြင်း ဖြစ်ကြောင်း တပ်မတော်ကကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်နှင့် မြင့်ဆွေက ဖော်ပြခဲ့သည်။

‘နိုင်ငံတော်၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို ဆူပူသောင်းကျန်းမှု၊ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အဓမ္မ နည်းများဖြင့် ရယူရန်ဆောင်ရွက်ခြင်း သို့မဟုတ် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခြင်းကြောင့် ပြည်ထောင်စု ပြိုကွဲစေမည့်၊ တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှု ပြိုကွဲစေမည့် သို့မဟုတ် အချုပ်အခြာအာဏာ လက်လွှတ်ဆုံးရှုံးစေမည့်’ အရေးပေါ်အခြေအနေပေါ်ပေါက်ရန် လုံလောက်သောအကြောင်း တွေ့ရှိလျှင် နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် အမျိုးသားကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးကောင်စီနှင့် ညှိနှိုင်းပြီး အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်း ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ပုဒ်မ ၄၁၇ အရ ယာယီ သမ္မတသစ် မြင့်ဆွေသည် အမိန့်ကြေညာစာအမှတ် ၁/၂၀၂၁ ဖြင့် အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာခဲ့သည် (မြန်မာနိုင်ငံ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၄၁၇)။ ဤအမိန့်စာတွင် မြင့်ဆွေ သည် လွတ်လပ်၍တရားမျှတပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာသော ရွေးကောက်ပွဲကို စီစဉ်ဆောင်ရွက်ရန် UEC ၏ပျက်ကွက်မှုနှင့် UEC နှင့် အစိုးရအနေဖြင့် ဤပြဿနာကိုဖြေရှင်းရန် ငြင်းပယ်မှုတို့သည် နိုင်ငံတော်၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို ‘အဓမ္မနည်းဖြင့်ရယူရန်’ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြရန်အလို့ငှာ ပုဒ်မ ၄၁၇ ကို ကိုးကားထည့်သွင်းခဲ့သည် (နိုင်ငံတော်သမ္မတရုံး အမိန့် ကြေညာစာအမှတ် ၁/၂၀၂၁)။

ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် အထူးအစည်းအဝေးခေါ်ယူကျင်းပကာ ရွေးကောက်ပွဲ မသမာမှုကိုဖြေရှင်းပေးရန် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် ၂၀၃ ဦးက တင်သွင်းခဲ့သည့် အဆို တင်သွင်းချက်ကို ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၁ ရက်နေ့တွင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်နာယက ပယ်ချရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ခြင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှု ရှိ၊ မရှိကို တပ်မတော် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က ပြည်သူ့လူထုပြောကြားသည့် မိန့်ခွန်းတွင် ထည့်သွင်းမေးခွန်းထုတ် ခဲ့သည်။ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က ထို့နောက် အောက်ပါအတိုင်း ဆက်လက်ဖော်ပြ ခဲ့သည် -

တပ်မတော်အနေဖြင့် “နိုင်ငံတော်၏ အချုပ်အခြာအာဏာသည် နိုင်ငံသားများထံမှ ဆင်းသက်ပြီး နိုင်ငံတော်တစ်ဝန်းလုံး၌ တည်စေရန်” ဟု ဖော်ပြထားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၄ ကို လည်းကောင်း၊ “စစ်မှန်၍ စည်းကမ်းပြည့်ဝသော ပါတီစုံဒီ မိုကရေစီစနစ်ထွန်းကားရေး” ဟု ဖော်ပြထားသည့် ပုဒ်မ ၆ (ဃ) နှင့် ပုဒ်မ ၇ တို့ကို လည်းကောင်း၊ “နိုင်ငံတော်၏ အမျိုးသားနိုင်ငံရေး ဦးဆောင်မှုအခန်းကဏ္ဍတွင် တပ်မတော်က ပါဝင်ထမ်းဆောင်နိုင်ရေးတို့ကို အစဉ်တစိုက်ဦးတည်သည်” ဟု ဖော်ပြ

ထားသည့် ပုဒ်မ ၆ (စ) ကိုလည်းကောင်းလိုက်နာဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ၌ ဖြစ်ပွားခဲ့သော မဲသမားမှုဖြစ်နိုင်သည့်စာရင်း ၁၀,၄၈၂,၁၁၆ အား တာဝန်ရှိသူအဆင့်ဆင့်က ဖြေရှင်းပေးမှုမရှိဘဲ လွှတ်တော် အသီးသီးအား ခေါ်ယူခြင်း၊ အစိုးရဖွဲ့ရန် ကြိုးစားခြင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၀ နှင့် ပုဒ်မ ၄၁၇ ပါ “နိုင်ငံတော်အာဏာကို အဓမ္မနည်းဖြင့် ရယူရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း” ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤမိန့်ခွန်း၏ စာပိုဒ် ၈ တွင် ဖော်ပြထားသည့် (ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ) ပြဋ္ဌာန်းချက်များကိုလိုက်နာဆောင်ရွက်၍ တပ်မတော်သည် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့မှစတင်၍ နိုင်ငံတော်၏ တာဝန်အရပ်ရပ်အား တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။

(တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ရုံး၊ လူထုမိန့်ခွန်း၊ ၂၀၂၁)

သို့ရာတွင် ဤအဆိုများသည် ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှု ရှိ၊ မရှိမှာမူ မေးခွန်းထုတ်ဖွယ် ဖြစ်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲသမားမှု ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်ဟူသော ဖော်ပြချက်များကို ဖြေရှင်းရန် အလို့ငှာ အထူးအစည်းအဝေးခေါ်ယူရန် ငြင်းပယ်ခဲ့သည့် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် နာယက၏ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်ပြီး ထို့ကြောင့် ၎င်းဆုံးဖြတ်ချက်ကို အရေးပေါ်အခြေအနေကြေညာရန် လုံလောက်သောအကြောင်းရင်းအဖြစ် မသတ်မှတ်နိုင်ပေ။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၈၄ တွင် နာယကသည် ‘ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် စုစုပေါင်းဦးရေအနက် အနည်းဆုံးလေးပုံတစ်ပုံက တောင်းဆိုလျှင် အထူးအစည်းအဝေးကို အမြန်ဆုံး ခေါ်ယူကျင်းပရမည်’ ဟု ဖော်ပြထားသော်လည်း ယင်းဆုံးဖြတ်ချက်ကို နောက်ဆုံး အတည်ပြုချမှတ်ရမည့်သူမှာ နာယကပင် ဖြစ်သည်။ ပုဒ်မ ၈၂ တွင် နာယကသည် ‘လိုအပ်လျှင်’ အထူးအစည်းအဝေးကို ခေါ်ယူကျင်းပနိုင်ကြောင်း ဖော်ပြထားသော်လည်း သမ္မတအနေဖြင့် ထိုသို့ခေါ်ယူရန် လိုအပ်သည်ဟုယူဆ၍ အကြောင်းကြားရမည်ဖြစ်သည် (ပုဒ်မ ၈၃)။ ထို့ကြောင့် လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ် စုစုပေါင်းဦးရေအနက် လေးပုံတစ်ပုံက တောင်းဆိုသော်လည်း နာယကအနေဖြင့် အထူးအစည်းအဝေးကို ခေါ်ယူကျင်းပရန် မဖြစ်မနေ မလိုအပ်ပေ။ ထို့အပြင် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းနိုင်သည့် အခွင့်အာဏာသည် UEC ထံ၌သာ ရှိပြီး (မြန်မာနိုင်ငံ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၉၉-ဆ၊ ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် ၂၀၂၁) ဤအရေးကိစ္စနှင့်စပ်လျဉ်း၍ UEC ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် ‘အပြီးအပြတ် အတည်ဖြစ်သည်’ (မြန်မာနိုင်ငံ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၄၀၂-ခ)။ ထို့ကြောင့် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သည် ရွေးကောက်ပွဲသမားမှု ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်ဟူသော ဖော်ပြချက် များကိုဖြေရှင်းရန် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာမရှိပေ။

ထို့အပြင် စစ်တပ်ကလူသိရှင်ကြား ထုတ်ဖော်အဆိုပြု၍ ကန့်ကွက်မှုများကို ထပ်ခါ တလဲ ဆောင်ရွက်သော်လည်း ရွေးကောက်ပွဲသမားမှု ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်ဟူသော အချက်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ခိုင်မာသောသက်သေအထောက်အထား ဖော်ပြနိုင်ခြင်းမရှိသေးပေ။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီ ၂၈ ရက်နေ့တွင် UEC သည် ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်များကို ထိခိုက်စေနိုင်သည်အထိ ကြီးလေးသော အမှားအယွင်းများ မရှိခဲ့ကြောင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည် (ပြည်ထောင်စု ရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင် ၂၀၂၁၊ ပြည့်စုံစုံစမ်း ၂၀၂၁)။ ထို့အပြင် ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ငန်းစဉ်ကို အနီးကပ် လေ့လာစောင့်ကြည့်ခဲ့သူများကလည်း ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ ဥပဒေမူဘောင်တွင် လိုအပ်ချက်များ

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ UEC သည် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းနိုင်သော အခွင့်အာဏာရှိသည့် တစ်ခုတည်းသော အင်စတီကျူးရှင်း ဖြစ်သည်။

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၄၀-ဂ နှင့် ၄၁၇ တို့အရ အရေးပေါ် အခြေအနေဟူသည်မှာ နိုင်ငံတော်သည် ကြီးလေးသောအန္တရာယ်ဖြင့် ကြုံတွေ့ ရသည့် အထူးအခြေအနေကို ဆိုလိုရင်း ဖြစ်ပြီး ရွေးကောက်ပွဲမသမာမှုကို ထိုသို့သော အရေးပေါ်အခြေအနေဟု သတ်မှတ်နိုင်မှု မရှိခြင်းသည် အလွန်ပင် ထင်သာမြင်သာရှိလှသည်။

ရှိခဲ့သော်လည်း မဲဆန္ဒရှင်များသည် ၎င်းတို့၏ဆန္ဒကို လွတ်လပ်စွာဖော်ပြနိုင်ခဲ့ကြောင်း (ကာတာ စင်တာ ၂၀၂၀) နှင့် ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်များသည် ယုံကြည်လက်ခံနိုင်ကာ မြန်မာနိုင်ငံပြည်သူ များ၏ဆန္ဒကို ထင်ဟပ်ဖော်ပြမှုရှိကြောင်း (ရွေးကောက်ပွဲ လေ့လာစောင့်ကြည့်ရေး ပြည်တွင်း အဖွဲ့အစည်းများ ၂၀၂၁၊ ANFREL ၂၀၂၁) ထုတ်ပြန်ချက်များနှင့် အစီရင်ခံစာများကို ရေးသား ထုတ်ပြန်ခဲ့ကြသည်။ အရေးကြီးဆုံးမှာ ရွေးကောက်ပွဲမသမာမှုသည် ပြည်သူလူထု၏ အချုပ် အခြာအာဏာကို ထိခိုက်စေသည့် ‘အဓမ္မနည်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း’ ဖြစ်သည်ဟု အနက်ဖွင့်ဆို နိုင်စေမည့် ညွှန်ပြချက်တစ်စုံတစ်ရာမျှပင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၌ မပါရှိခြင်းဖြစ်သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ဤစကားရပ်ကို အနက်ဖွင့်ရှင်းလင်းချက် မပါဝင်ဘဲ ဆန္ဒရှိသကဲ့သို့ အနက်ဖွင့်နိုင်သည့် ဝေဝေဝါးဝါးအခြေအနေသို့ ကျရောက်နေသည်။ သို့ရာတွင် ဤစကားရပ်ကို အနက်ဖွင့်ဆိုရာ၌ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းစာသားကိုယ်၌အပေါ် အခြေခံ၍ ဖြစ်ရပ်နှင့်အချိုးကျသုံးသပ်ခြင်း အခြေခံမှုကို အလေးအနက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားကာ ကျယ်ပြန့်စွာဖြင့်ဖွင့်ဆိုမှု မပြုခြင်းသည် ကောင်းမွန်သည်ဟု သတ်မှတ်နိုင်သည့် အကြောင်း ရင်းများ ရှိသည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၄၀-ဂ နှင့် ၄၁၇ တို့အရ အရေးပေါ် အခြေအနေဟူသည်မှာ နိုင်ငံတော်သည် ကြီးလေးသောအန္တရာယ်ဖြင့် ကြုံတွေ့ ရသည့် အထူးအခြေအနေကို ဆိုလိုရင်းဖြစ်ပြီး ရွေးကောက်ပွဲမသမာမှုကို ထိုသို့သော အရေးပေါ် အခြေအနေဟု သတ်မှတ်နိုင်မှုမရှိခြင်းသည် အလွန်ပင်ထင်သာမြင်သာရှိလှသည်။ ရွေးကောက်ပွဲ မသမာမှု ပေါ်ပေါက်ခဲ့ကြောင်း တိုင်ကြားမှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်အတွက် အသေးစိတ် လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် အခွင့်အာဏာပိုင် အင်စတီကျူးရှင်းများကို ရေးဆွဲချမှတ်ကာ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေတွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည် (မြန်မာနိုင်ငံ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၃၉၉-ဆ)။ ရွေးကောက်ပွဲရလဒ်များနှင့် ၎င်းတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပေါ်ပေါက်လာသော အငြင်းပွားမှုများကိုဖြေရှင်းရန် ချမှတ်ထားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ် များကိုလေးစားလိုက်နာရန်စစ်တပ်ကငြင်းပယ်ခြင်းကိုအချုပ်အခြာအာဏာလက်လွှတ်ဆုံးရှုံး စေသည့်လုပ်ရပ်အဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်သည်။

၂.၂ အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ချမှတ်ထားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လိုက်နာမှုမရှိခြင်း

ပုဒ်မ ၄၁၇ တွင် အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာခြင်းအတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များကို ဖော်ပြသတ်မှတ်ထားသည့်အပြင် ထိုသို့ကြေညာရာတွင် လိုက်နာ ရမည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကိုလည်း ဖော်ပြထားသည် - (၁) သမ္မတသည် NDSC အဖွဲ့ဝင်များ အားလုံးနှင့် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရမည်၊ (၂) အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာပိုင်ခွင့်သည် သမ္မတ တစ်ဦးတည်းကသာ ပိုင်ဆိုင်သောအခွင့်အာဏာဖြစ်သည်၊ (၃) သမ္မတသည် ပြည်ထောင်စု လွှတ်တော်ကို အသိပေးအကြောင်းကြားရမည်။

NDSC နှင့် ညှိနှိုင်းစည်းဝေးပွဲကျင်းပရာတွင် ကောင်စီအဖွဲ့ဝင်များအားလုံး ပါဝင်တက် ရောက်ခြင်းမရှိပေ။ ပုဒ်မ ၄၁၇ အရစစ်ဘက်ဆိုင်ရာနှင့် စစ်တပ်ကအမည်သွင်းခန့်အပ်ထားသည့် အရာရှိ ၆ ဦးနှင့် အရပ်ဘက် အာဏာပိုင်အရာရှိ ၅ ဦးဖြင့်ဖွဲ့စည်းထားပြီး စုစုပေါင်းအဖွဲ့ဝင် ၁၁ ဦး ပါဝင်သော NDSC နှင့် ညှိနှိုင်းပြီးမှသာလျှင် သမ္မတသည် အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာနိုင်

သည် (မြန်မာနိုင်ငံ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၂၀၁)။ မြင့်ဆွသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်နေ့တွင် NDSC အစည်းအဝေးကို ခေါ်ယူခဲ့သော်လည်း အဆိုပါ အစည်းအဝေးတွင် ပါဝင်တက်ရောက်သူများမှာ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့ဝင်များသာ ဖြစ်သည်။ ထိုအချိန်တွင် အရပ်ဘက်ကိုယ်စားပြု အဖွဲ့ဝင်များအနက် အချို့မှာ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံရပြီး ဖြစ်သည်။ ပုဒ်မ ၄၁၇ အရ အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာခြင်းမပြုမီ ညှိနှိုင်းစည်းဝေးပွဲတွင် NDSC အဖွဲ့ဝင်များအားလုံး စုံစုံညီညီတက်ရောက်ခြင်းမရှိသည့်အတွက် ဤကြေညာချက်သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိပေ။ ပုဒ်မ ၄၁၇ ကို ဤသို့ အနက်ဖွင့်ဆိုရာတွင် တိုင်းဒေသကြီး၊ ပြည်နယ်၊ ပြည်ထောင်စုနယ်နိမိတ် သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရ နယ်မြေ တွင် ‘အသက်၊ အိုးအိမ်၊ စည်းစိမ်’ ကို ထိခိုက်စေနိုင်သည့် အခြေအနေနှင့် ကြုံတွေ့ရသည့် သီးခြားအရေးပေါ်အခြေအနေတစ်ရပ်နှင့် သက်ဆိုင်သည့် ပုဒ်မ ၄၁၂ ကို ထည့်သွင်း စဉ်းစား ထားသည်။ ညှိနှိုင်းစည်းဝေးပွဲသို့ NDSC အဖွဲ့ဝင်များအားလုံး မတက်ရောက်နိုင်ပါက စစ်ဘက် ဆိုင်ရာအဖွဲ့ဝင်များ သီးသန့်ဖြင့်သာ ခေါ်ယူကျင်းပနိုင်ကြောင်း ပုဒ်မခွဲ ၄၁၂-ခ တွင် အတိ အလင်း ဖော်ပြထားသည်။ သို့ရာတွင် ပုဒ်မ ၄၁၇ တွင်မူ ဤသို့ပြဋ္ဌာန်းချက်မပါရှိဘဲ ညှိနှိုင်း စည်းဝေးပွဲကို ခေါ်ယူကျင်းပလိုပါက NDSC အဖွဲ့ဝင်များအားလုံး စုံစုံညီညီတက်ရောက်ရန် လိုအပ်သည်ဟုသတ်မှတ်နိုင်ပြီး ထိုသို့အစည်းအဝေးခေါ်ယူ၍ ချမှတ်ရသော ဆုံးဖြတ်ချက်များ မှာ အလွန်အရေးပါသည်ကိုထောက်ချင့်၍ ဤသို့ အဖွဲ့ဝင်များအားလုံး မျက်နှာစုံညီတက်ရောက် စေရန် သတ်မှတ်ချက်မှာ ကျိုးကြောင်းညီညွတ်သည်ဟု ရှုမြင်နိုင်သည်။

မြင့်ဆွသည် ယာယီသမ္မတ မဟုတ်သည့်အတွက် အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာ ပိုင်သည့် အခွင့်အာဏာ မရှိပေ။ ပုဒ်မ ၄၁၇ အရ အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာပိုင်ခွင့်သည် သမ္မတတစ်ဦးတည်းကသာ ပိုင်ဆိုင်သည့် အခွင့်အာဏာဖြစ်သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်နေ့တွင် စစ်တပ်က သမ္မတကို ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခဲ့သည်။ သမ္မတ ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံရ ခြင်းကြောင့် သမ္မတရာထူးနေရာသည် လစ်လပ်သွားပြီး စစ်တပ်က တင်မြှောက်ထားသည့် (သမ္မတရွေးကောက်ပွဲတွင် ဒုတိယမဲအများဆုံး ရရှိခဲ့သော) ဒု-သမ္မတက ပုဒ်မခွဲ ၇၃-က အရ ယာယီသမ္မတအဖြစ် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ခဲ့သည်ဟု စစ်တပ်ကဖော်ပြထားသည်။ သို့ရာတွင် ဤအဆိုသည် ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှု ရှိ၊ မရှိမှာမူ မေးခွန်းထုတ်ဖွယ်ဖြစ်သည်။ ပုဒ်မ ၇၃-က သည် ‘ရာထူးမှ နုတ်ထွက်ခြင်း၊ အသက်ဆုံးရှုံးခြင်း၊ အမြဲမသန်စွမ်းဖြစ်ခြင်း သို့မဟုတ် အခြား အကြောင်းတစ်စုံတစ်ရာ’ ကြောင့် သမ္မတရာထူးလစ်လပ်ခြင်းကို ညွှန်းဆိုဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ‘အခြားအကြောင်းတစ်စုံတစ်ရာ’ ဟူသည့် စကားရပ်ကို ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာ အနက်ဖွင့်ဆိုပါက သမ္မတအား ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိဘဲ ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်းနှင့် ဖမ်းဆီး ထိန်းသိမ်းခြင်းကို ထည့်သွင်းခြင်းမပြုသင့်ပေ။ ပုဒ်မခွဲ ၇၃-က ကို အသက်သွင်းကျင့်သုံးခြင်းနှင့် အရေးပေါ်အခြေအနေကြေညာသည့် အမိန့်စာကိုထုတ်ပြန်ခြင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် ရက်စွဲအပြီး နှစ်ရက်အကြာဖြစ်သည့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၃ ရက်နေ့မှသာ သမ္မတအား စွဲဆိုထားသည့် ရာဇဝတ်စွဲချက်များကို စွဲချက်တင်ခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ၎င်းတို့ကိုလည်း သမ္မတရာထူး လစ်လပ်စေသည့် ‘အခြားအကြောင်းတစ်စုံတစ်ရာ’ အဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ခြင်းမရှိပေ။ ပုဒ်မခွဲ ၇၃-က အား အနက်ဖွင့်ဆိုရာတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါပြဋ္ဌာန်းစာသားနှင့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ရှေ့နောက်ညီညွတ်မှုအပေါ်အခြေခံ၍ သမ္မတအား ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ် နှင့်အညီ ရာထူးမှထုတ်ပယ်ရန်အဆိုပြုခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်အတွက် လိုအပ်ချက်များကို ဖော်ပြ

မြင့်ဆွသည် ယာယီသမ္မတ
မဟုတ်သည့်အတွက် အရေးပေါ်
အခြေအနေ ကြေညာပိုင်သည့်
အခွင့်အာဏာ မရှိပေ။

သတ်မှတ်ထားသည့် ပုဒ်မခွဲ ၇၁-က နှင့်အညီ အနက်ဖွင့်ဆိုသင့်သည် (ပုဒ်မခွဲ ၇၁-ဆ)။ သမ္မတအား စွဲချက်တင်ထားသည့် ရာဇဝတ်စွဲချက်များ (မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များကို ဖောက်ဖျက်ခြင်းနှင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲရေး ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၂၅ အရ Covid-19 ဆိုင်ရာ ကန့်သတ်တားမြစ်ချက်များကို ဖောက်ဖျက်ခြင်းစွဲချက်များ) သည် သမ္မတအား ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကိုအစပြုရန် လုံလောက်သော အကြောင်းအခြေခံဖြစ်ကြောင်း သတ်မှတ်နိုင်ခြင်းမရှိဟူသော ငြင်းခုံချက်ကို အဆိုပြုလိုသည်။ ထို့အပြင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သည် သမ္မတအား ရာထူးမှဖယ်ရှားခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်ကိုအစပြုခြင်း (ပုဒ်မခွဲ ၇၁-ခ) နှင့် စွဲချက်များသည် အခြေအမြစ်ခိုင်မာမှု ရှိ၊ မရှိ အပြီးသတ်ဆုံးဖြတ်ခြင်း (ပုဒ်မခွဲ ၇၁-စ နှင့် ၇၁-ဆ) ကို ဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့်ရှိသည့် တစ်ခုတည်းသော အင်စတီကျူးရှင်းဖြစ်သော်လည်း လုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက်တွင် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကို ခေါ်ယူကျင်းပခြင်း သို့မဟုတ် ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ခြင်း စိုးစဉ်းမျှ မရှိခဲ့ပေ။

ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ထံ အသိပေးအကြောင်းကြားခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ ပုဒ်မ ၄၁၇ အရ အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာပြီးပါက သမ္မတသည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ထံ အသိပေးအကြောင်းကြားရန် လိုအပ်သည်ဟု ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည် (ပုဒ်မခွဲ ၄၂၁-က)။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ပုံမှန်အစည်းအဝေးကို ခေါ်ယူကျင်းပခြင်း မရှိပါက သမ္မတသည် အရေးပေါ်အစည်းအဝေး ခေါ်ယူရမည်ဖြစ်သည် (ပုဒ်မခွဲ ၄၂၁-က)။ ယာယီသမ္မတ မြင့်ဆွေသည် ထိုသို့ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း မရှိပေ။ အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာသည့် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်နေ့တွင် ထိုသို့အသိပေးအကြောင်းကြားရန် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် မရှိ ဟူသောငြင်းခုံချက်ကို စစ်တပ်က အသုံးပြုနိုင်သည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်နေ့တွင် ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာ ၈ ရက်နေ့ ရွေးကောက်ပွဲ၌ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံခဲ့ရသည့် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သည် ၎င်း၏ သက်တမ်းကို အစပြုခြင်းမရှိသေးပေ။ အောက်လွှတ်တော် (ပြည်သူ့လွှတ်တော်) နှင့် အထက်လွှတ်တော် (အမျိုးသားလွှတ်တော်) နှစ်ရပ်စလုံး၏ ငါးနှစ်တာသက်တမ်းသည် ပထမဆုံးအကြိမ် အောက်လွှတ်တော်အစည်းအဝေးခေါ်ယူသည့်ရက်စွဲတွင် အစပြုသည် (ပုဒ်မ ၁၁၉၊ ပုဒ်မခွဲ ၁၅၄-က)။ အဆိုပါအစည်းအဝေးများကို ခေါ်ယူကျင်းပခြင်း မရှိခဲ့သေးပေ။ ထို့အပြင် ၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာ ၈ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပခဲ့သည့် ရွေးကောက်ပွဲ၌ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံခဲ့ရသည့် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏သက်တမ်းသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီ ၃၁ ရက်နေ့တွင် ကုန်လွန်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏သက်တမ်းသည် ပထမအကြိမ် လွှတ်တော်အစည်းအဝေး ခေါ်ယူခဲ့သည့် ၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်နေ့မှ အစပြု၍ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီ ၃၁ ရက်နေ့အထိ ငါးနှစ်တာသက်တမ်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် လွှတ်တော်သက်တမ်း နှစ်ခုအကြား လစ်ဟာနေသည့်ကာလဖြစ်သော ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်နေ့ကို ရွေးချယ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။

အရေးပေါ်အခြေအနေဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ (ပုဒ်မ ၄၁၇-၄၂၃) တွင် သတ်မှတ်ထားသည်မှာ မည်သည့်အရေးပေါ်အခြေအနေမဆို ကြေညာ၍ နိုင်ငံတော်အာဏာကို တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ထံ လွှဲပြောင်းပေးအပ်ပါက ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် အစည်းအဝေးခေါ်ယူကျင်းပခြင်းမရှိလျှင်ပင် ပြည်ထောင်စု

လွှတ်တော်ထံ အသိပေးအကြောင်းကြားခြင်း ပြုသင့်ကြောင်းဖော်ပြထားသည်။ ပုဒ်မခွဲ ၄၂၁-က တွင် သမ္မတသည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ထံ အသိပေးအကြောင်းကြားရန် လိုအပ်သည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပြီး ထိုသို့အကြောင်းကြားရန် ပျက်ကွက်ပါက အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာခြင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ ထို့ကြောင့် ပုဒ်မခွဲ ၄၂၁-က သည် ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာ ၈ ရက်နေ့တွင် ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံခဲ့ရသည့် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သစ်သည် အစည်းအဝေးခေါ်ယူကျင်းပ၍ သက်တမ်းအစပြုကာ (မြင့်ဆွေသည် ယာယီသမ္မတအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ပြီး NDSC နှင့် နည်းလမ်းတကျ ညှိနှိုင်းစည်းဝေးခြင်းပြုသည်ဟု မှတ်ယူပါက) ၎င်းသည် ပုဒ်မ ၄၁၇ အရ အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာကြောင်းကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ထံ အသိပေးအကြောင်းကြားခြင်း ပြုခဲ့သင့်သည် ဟု သွယ်ဝိုက်ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်။ ပုဒ်မ ၄၁၇ အရ အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာခြင်းသည် ဥပဒေပြုရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တရားစီရင်ရေး အာဏာအားလုံးကို တပ်မတော်ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်ထံ လွှဲပြောင်းပေးအပ်ပြီး လွှတ်တော်အားလုံး၏ ဥပဒေပြုပိုင်ခွင့်အာဏာကို ဆိုင်းငံ့ခြင်း (ဖြစ်ကာ သက်တမ်းများ ကုန်လွန်သွားပါက ၎င်းလွှတ်တော်များကို အလိုအလျောက် ဖျက်သိမ်းခြင်း) ဖြစ်သောကြောင့် ပုဒ်မခွဲ ၄၂၁-က အားလျစ်လျူရှုခြင်းသည် ဤဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်ကို ထိခိုက်စေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

နိဂုံးချုပ်ဖော်ပြရသော် စစ်တပ်၏ အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာချက် (အမိန့်အမှတ် ၁/၂၀၂၁) သည် အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ချမှတ်ထားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များနှင့် မကိုက်ညီဘဲ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကိုလည်း လိုက်နာခြင်းမရှိသည့်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိပေ (Choudhry နှင့် Welikala ၂၀၂၁ ကိုလည်း ကြည့်ပါ)။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ချွတ်ယွင်းချက်များနှင့် ဒီမိုကရေစီနည်းမကျ သည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များပါရှိသော်လည်း စစ်တပ်အား ထိုသို့သောအခြေအနေတွင် အာဏာ သိမ်းယူခြင်းကိုမူ ခွင့်ပြုထားခြင်း မရှိပေ။ စစ်တပ်သည် အရပ်ဘက်အာဏာပိုင်များကို ဖြုတ်ချ၍ အာဏာသိမ်းယူရန်အလို့ငှာ ၎င်းတို့ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ချိုးဖောက်ခဲ့သည်။

၃။ စစ်အာဏာရှင်အစိုးရက ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် လုပ်ရပ်များ နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များအားလုံးသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှု မရှိပေ

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်နေ့တွင် (ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မညီညွတ်ဘဲ) အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာပြီးချိန်မှစ၍ စစ်အာဏာရှင်အစိုးရအနေဖြင့် ၎င်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာအခွင့်အာဏာကို လက်ဝယ်ပိုင်ဆိုင်သောအစိုးရအဖြစ်ပုံဖော်ကာ အာဏာ တည်မြဲစေရန် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ အာဏာသိမ်းအစိုးရသည် ၎င်းတို့၏ဆုံးဖြတ် ချက်များကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အခြားဥပဒေများပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်အမျိုးမျိုးအပေါ်

ပုဒ်မခွဲ ၄၂၁-က တွင် သမ္မတသည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ထံ အသိပေး အကြောင်းကြားရန် လိုအပ်သည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားပြီး ထိုသို့အကြောင်းကြားရန် ပျက်ကွက်ပါက အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာခြင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံ ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

စစ်တပ်၏ အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာချက်သည် အရေးပေါ် အခြေအနေ ကြေညာခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ချမှတ်ထားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များနှင့် မကိုက်ညီဘဲ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကိုလည်း လိုက်နာခြင်းမရှိသည့်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိပေ။

အခြေခံ၍ ချမှတ်ခြင်းဖြစ်ကြောင်းဖော်ပြကာ ၎င်းတို့၏လုပ်ရပ်များသည် ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှု ရှိသည်ဟု သတ်မှတ်နိုင်စေရန် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ခဲ့သည်။ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် နှင့် အာဏာသိမ်းအစိုးရ အဖွဲ့အစည်းများသည် ဥပဒေနှင့်အညီ အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာခြင်းကို ထိန်းကွပ်သော ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၄၁၈ နှင့် ၄၁၉ တို့ကို ကိုးကားဖော်ပြ၍ ၎င်းတို့၏ လုပ်ရပ်များနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေအရ အာဏာတည်ကြောင်း သတ်မှတ်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။ ပုဒ်မခွဲ ၄၁၈-က သည် အုပ်ချုပ်ရေး၊ ဥပဒေပြုရေးနှင့် တရားစီရင်ရေး အာဏာများကို တပ်မတော်ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်ထံ လွှဲပြောင်းပေးအပ်သည်။ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က တရားစီရင်ရေးနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာများကို သင့်လျော်သည့် အဖွဲ့အစည်း သို့မဟုတ် အင်စတီကျူးရှင်း အသစ် တစ်ရပ်ထံ ထပ်မံ၍လွှဲပြောင်းပေးနိုင်ပြီး ဥပဒေပြုရေးအာဏာကို ကျင့်သုံးရာတွင် အထောက် အကူဖြစ်ရန်အတွက် ၎င်းက ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်သည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ကို ချမှတ်ထူထောင်နိုင်သည် (ပုဒ်မ ၄၁၉)။ စစ်အာဏာရှင်အစိုးရအနေဖြင့် ၎င်းသည် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို လိုက်နာသည်ဟု ဖော်ပြထားသော်လည်း ၎င်းတို့ဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ရပ်များနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များအားလုံးကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မညီညွတ်သည့် အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာချက်အပေါ်အခြေခံ၍ လုပ်ဆောင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သောကြောင့် စင်စစ် တွင်မူ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်ခြင်းမရှိပေ။ ရလဒ်အနေဖြင့် စစ်အာဏာရှင်အစိုးရ သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာအခွင့်အာဏာကို ပိုင်ဆိုင်ခြင်းမရှိဘဲ ၎င်း၏လုပ်ရပ်နှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ အားလုံးသည်လည်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ညီညွတ်ခြင်းမရှိပေ။

အာဏာသိမ်းပြီးနောက် စစ်အာဏာရှင်အစိုးရသည် အစိုးရအလွှာအသီးသီး၌ စီမံ အုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့အစည်းသစ်များ ချမှတ်ထူထောင်ခြင်းနှင့် ရှိရင်းစွဲအင်စတီကျူးရှင်းများနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အဖွဲ့ဝင်သစ်များခန့်အပ်ကာ မိမိဘက်သားဖြစ်စေရန် ပြောင်းလဲခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်၍ ၎င်းတို့၏အာဏာကို အခြေခိုင်တည်မြဲစေရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိသည် (ပုံ ၁)။

ပုဒ်မခွဲ ၄၁၈-က နှင့် ပုဒ်မ ၄၁၉ တို့ကို ရည်ညွှန်းကိုးကား၍ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်သည် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ (SAC) ကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့သည် (တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် အမိန့်ကြေညာစာအမှတ် ၉/၂၀၂၁၊ နှင့် SAC အမိန့် ကြေညာစာအမှတ် ၁၄/၂၀၂၁)။ SAC အဖွဲ့ဝင် ၁၆ ဦးကို တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က ခန့်အပ်ပြီး ၎င်းက ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်သည်။ SAC ၏ ရည်ရွယ်ချက် တာဝန်မှာ ၎င်းအနေဖြင့် ဥပဒေပြုရေးအာဏာကို ကျင့်သုံးရာ၌ အထောက်အကူပေးရန် ဖြစ် သည်။ SAC သည် ‘ပြည်သူ့သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ယာယီအစိုးရ’ ကို ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခဲ့ပြီး (SAC အမိန့်ကြေညာစာအမှတ် ၁၅၂/၂၀၂၁) ၎င်း၏တာဝန်မှာ စစ်အာဏာရှင်အစိုးရ၏ လမ်းပြ မြေပုံနှင့်အညီ နိုင်ငံတော်တာဝန်များကို ဖြည့်ဆည်းထမ်းဆောင်ရန်ဖြစ်သည်။ ယာယီအစိုးရကို တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်အဖြစ် ဦးဆောင်ကာ အစိုးရအဖွဲ့ တွင် ဒု-ဝန်ကြီးချုပ်တစ်ဦး၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ၂၇ ဦး၊ တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေချုပ်နှင့် အမြဲတမ်းအတွင်းရေးမှူးတို့ ပါဝင်သည်။ ထို့အပြင် SAC သည် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး အဆင့်များ (SAC အမိန့်ကြေညာစာအမှတ် ၁၀/၂၀၂၁ နှင့် ၁၅၃/၂၀၂၁) အပြင် ခရိုင်နှင့် မြို့နယ် အဆင့်များ (SAC အမိန့်ကြေညာစာအမှတ် ၁၆/၂၀၂၁) တွင်လည်း အဖွဲ့အစည်းသစ်များ ချမှတ်

ထူထောင်ကာ ၎င်းတို့သည် SAC ၏ဩဇာအာဏာခံဖြစ်ပြီး ထို့ကြောင့် တပ်မတော်ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်ထံ တာဝန်ခံရသည့် အဖွဲ့အစည်းများပင် ဖြစ်သည်။

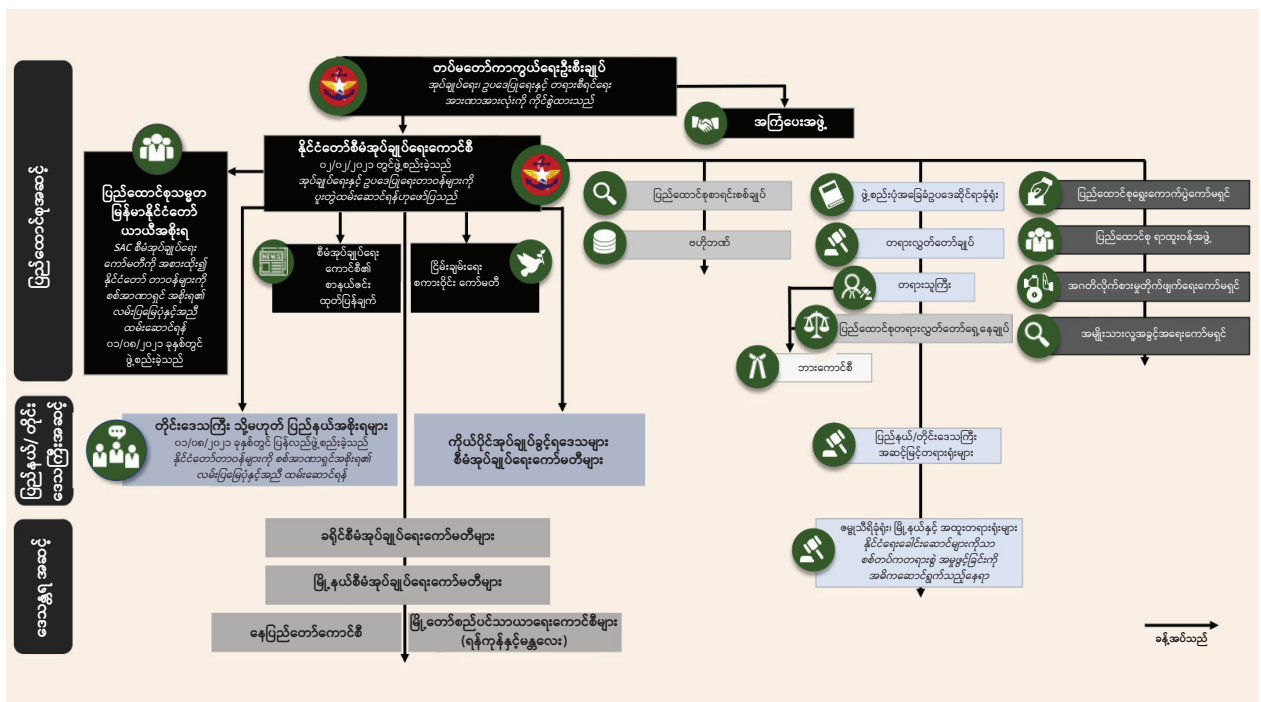
အစိုးရအလွှာအသီးသီးတွင် အဖွဲ့အစည်းသစ်များ ချမှတ်ထူထောင်ခြင်းအပြင် စစ် အာဏာရှင်အစိုးရသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ အင်စတီကျူးရှင်းများအပါအဝင် ရှိရင်းစွဲ အင်စတီ ကျူးရှင်းများတွင် ၎င်းတို့၏ ဇာတ်ကြောင်းဖော်မှု (narrative) ကို ထောက်ခံအားပေးကာ SAC ထံ တာဝန်ခံသည့် အဖွဲ့ဝင်သစ်များကို ခန့်အပ်ခြင်းဖြင့် အဆိုပါ အင်စတီကျူးရှင်းများကိုလည်း မိမိဘက်သားဖြစ်စေရန် ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ SAC သည် UEC သစ်တစ်ရပ် (SAC အမိန့်ကြေညာ စာအမှတ် ၇/၂၀၂၁)၊ ပြည်ထောင်စု စာရင်းစစ်ချုပ်သစ်တစ်ဦး (SAC အမိန့်ကြေညာစာအမှတ် ၂/၂၀၂၁)၊ ဗဟိုဘဏ်ဥက္ကဋ္ဌသစ်တစ်ဦး (SAC အမိန့်ကြေညာစာအမှတ် ၈/၂၀၂၁)၊ ပြည်ထောင်စု ရာထူးဝန်အဖွဲ့တွင် အရာရှိသစ်များ (အမိန့်ကြေညာစာအမှတ် ၈/၂၀၂၁)၊ နှင့် တရားလွှတ်တော် ရှေ့နေချုပ်သစ်တစ်ဦး (SAC အမိန့်ကြေညာစာအမှတ် ၁/၂၀၂၁) တို့ကို တာဝန်ပေးခန့်အပ်ခဲ့ သည်။ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်သည် အကတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေးကော်မရှင် (တပ်မတော်ကာကွယ်ရေး ဦးစီးချုပ်ရုံး အမိန့်ကြေညာစာအမှတ် ၃/၂၀၂၁) နှင့် အမျိုးသား လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် (တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ရုံး အမိန့်ကြေညာစာအမှတ် ၄/၂၀၂၁) တို့မှ လက်ရှိအဖွဲ့ဝင်များကို ပြန်လည်ခန့်အပ်ခြင်းနှင့်/သို့မဟုတ် အဖွဲ့ဝင်သစ်များ ခန့်အပ်ခြင်း၊ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးဆိုင်ရာ အဆင့်မြင့်တရားရုံးများမှ လက်ရှိတရားသူကြီး များကို ပြန်လည်ခန့်အပ်ခြင်း နှင့်/သို့မဟုတ် တရားသူကြီးသစ်များခန့်အပ်ခြင်း (တပ်မတော် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်ရုံး အမိန့်ကြေညာစာအမှတ် ၂/၂၀၂၁) တို့ကိုလည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ တရားလွှတ်တော်ချုပ်မှ လက်ရှိတရားသူကြီးများကို ကနဦးတွင် ပြန်လည်တာဝန်ပေးခန့်အပ်ခဲ့ သော်လည်း (အမိန့်ကြေညာစာအမှတ် ၁/၂၀၂၁) နောက်ပိုင်းတွင် လေးဦးကို ရာထူးတာဝန်မှ ဖယ်ရှားကာ (SAC အမိန့်ကြေညာစာအမှတ် ၂၄/၂၀၂၁) တရားသူကြီးသစ်နှစ်ဦးကို အစားထိုး ခန့်အပ်ခဲ့သည် (SAC အမိန့်ကြေညာစာအမှတ် ၂၃/၂၀၂၁)။ အလားတူပင် SAC သည် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာခုံရုံးအတွက် တရားသူကြီးသစ်များကို ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၈ ရက်နေ့ တွင် ခန့်အပ်ခဲ့ပြီး (SAC အမိန့်ကြေညာစာအမှတ် ၃၈/၂၀၂၁) ထိုသို့ခန့်အပ်မီ လက်ရှိတာဝန် ထမ်းဆောင်နေသည့် တရားသူကြီးများကို တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်က ဖိအားပေး နုတ်ထွက်စေခဲ့သည်ဟု သိရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်သည် အစိုးရ အလွှာအသီးသီးတွင် အဖွဲ့အစည်းသစ်များ ချမှတ်ထူထောင်ခြင်းဖြင့် အာဏာအခြေခိုင်စေရန် အလျင်အမြန်ဆောင်ရွက်ပြီးစီးသည့်အပြင် အမြင့်ဆုံးတရားရုံးတော်များအပါအဝင် တရားစီရင် ရေး အင်စတီကျူးရှင်းများကို သိမ်းပိုက်ပြီးလည်းဖြစ်သည်။ စစ်အာဏာရှင်အစိုးရသည် တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေများကို လိုင်စင်ထုတ်ပေးခြင်း/ရုပ်သိမ်းခြင်း၊ တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေ များကို စည်းကမ်းကြပ်မတ်ခြင်းနှင့် တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ လက်ခံရရှိ သည့် တိုင်ကြားချက်များကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းတို့ ဆောင်ရွက်ရန်တာဝန်ရှိသည့် အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်သော တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေများကောင်စီ (ဘားကောင်စီ) ကိုလည်း မိမိဘက်သားအဖြစ် ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ စစ်အာဏာရှင်အစိုးရက အောက်တိုဘာ ၂၈ ရက်နေ့တွင် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည့် တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေများကောင်စီ အက်ဥပဒေမွမ်းမံပြင်ဆင်ချက်များအရ ကောင်စီအဖွဲ့ဝင် များကိုလိုင်စင်ရရှေ့နေများက ရွေးကောက်တင်မြှောက်သည့် အလေ့အထကို ဆက်လက်မကျင့် သုံးဘဲ တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေချုပ်နှင့် တရားသူကြီးချုပ်က ခန့်အပ်သည့်စနစ်သို့ ပြောင်းလဲ

စစ်အာဏာရှင်အစိုးရသည်
ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ
အခွင့်အာဏာကို ပိုင်ဆိုင်ခြင်းမရှိပေ။

အာဏာသိမ်းပြီးနောက် စစ်အာဏာရှင်
အစိုးရသည် စီမံအုပ်ချုပ်ရေး အဖွဲ့အစည်း
သစ်များ ချမှတ်ထူထောင်ခြင်းနှင့်
ရှိရင်းစွဲ အင်စတီကျူးရှင်းများနှင့်
လုပ်ငန်းစဉ်များကို သိမ်းပိုက်ခြင်းတို့
ဆောင်ရွက်၍ အာဏာအခြေခိုင်စေရန်
ကြိုးပမ်းလျက်ရှိသည်။

ကျင့်သုံးမည်ဖြစ်သည်။ ဤမွမ်းမံပြင်ဆင်ချက်သည် နိုင်ငံရေးရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ချမှတ်ထားသော ကန့်သတ်တားမြစ်ချက်များနှင့် ညွှန်ကြားချက်များကို ယခုထက်ပိုမို၍ လက်ခံလာရနိုင်သည့် တရားလွှတ်တော်ရှေ့နေများ၏ သီးခြားလွတ်လပ်မှုအပေါ် ထိခိုက်စေနိုင်ကြောင်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဥပဒေပညာရှင်အချို့က သုံးသပ်ထားကြသည် (ဧရာဝတီ ၂၀၂၁)။

ပုံ - 'ယာယီအစိုးရ' ဟု ကိုယ်တိုင်သတ်မှတ်ထားသည့် စစ်အာဏာရှင်အစိုးရ၏ ဖွဲ့စည်းပုံပြဇယား (အာဏာသိမ်းပြီးနောက် အသစ် ထူထောင်ထားသည့် နှင့်/သို့မဟုတ် ပြန်လည်ခန့်အပ်ထားသည့် အဖွဲ့အစည်းများ)

ရင်းမြစ် - ဤအချက်အလက်ပြပုံကို International IDEA က အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နေသည့် MyConstitution စီမံကိန်းက ရေးဆွဲပြုစုထားပါသည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မညီညွတ်ဘဲ အာဏာသိမ်းယူပြီးချိန်မှစ၍ စစ်အာဏာရှင် အစိုးရသည် ရာထူးမှ ဖယ်ရှားထားသော အရပ်ဘက်အာဏာပိုင်များ၊ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင် များနှင့် စစ်အာဏာသိမ်းမှုကို ရှုတ်ချဆန့်ကျင်သည့် ပြည်သူများအား ဥပဒေနှင့်မလျော်ညီစွာ စွဲချက်တင်ခြင်းနှင့် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်းများကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ သိမ်းပိုက် ထားသောတရားစီရင်ရေး အဖွဲ့အစည်းများကိုအသုံးပြု၍ လီဆယ်ပုံဖော်ထားသည့် တရားခွင် ကြားနာမှုများဖြင့် နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံပုဂ္ဂိုလ် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်ကို ရွေးကောက်ပွဲ မသမာမှု၊ အဂတိလိုက်စားမှု၊ နိုင်ငံတော်အစိုးရလျှို့ဝှက်ချက်အက်ဥပဒေ ချိုးဖောက်မှု၊ လူထု မငြိမ်မသက်ဖြစ်စေရန် သွေးထိုးလှုံ့ဆော်မှု၊ စကားပြောစက်များ တရားမဝင်တင်သွင်းမှုတို့ဖြင့် စွဲချက်တင်၍စစ်ဆေးကြားနာလျက်ရှိသည် (BBCသတင်းဌာန ၂၀၂၁)။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ကို စုစုပေါင်းထောင်ဒဏ် ၁၁၆ နှစ်အထိ ချမှတ်နိုင်သည့် စွဲချက် ၁၂ ချက်ဖြင့် တရားစွဲဆိုထားခြင်း

ဖြစ်သည် (Myanmar Now ၂၀၂၁-က)။ သမ္မတ ဝင်းမြင့်သည် မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များကို ဖောက်ဖျက်ခြင်းနှင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ် စီမံခန့်ခွဲရေး ဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၂၅ အရ Covid-19 ဆိုင်ရာ ကန့်သတ်တားမြစ်ချက်များကို ဖောက်ဖျက်ခြင်းအပြင် အဂတိ လိုက်စားမှုတိုက်ဖျက်ရေးဥပဒေအရ အဂတိလိုက်စားသည်ဟူသော စွပ်စွဲချက်များဖြင့် တရား ရင်ဆိုင်နေရသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ ၆ ရက်နေ့တွင် သမ္မတနှင့် နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံ နှစ်ဦးစလုံးကို လူထုမငြိမ်မသက်ဖြစ်စေရန် သွေးထိုးလှုံ့ဆော်ခြင်းအတွက် ရာဇသတ်ကြီး ဥပဒေအရ နှင့် Covid-19 ဆိုင်ရာ ကန့်သတ်တားမြစ်ချက်များကို ဖောက်ဖျက်ခြင်းအတွက် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲခြင်းဥပဒေအရ ထောင်ဒဏ်လေးနှစ်စီချမှတ်ခဲ့သည် (Myanmar Now ၂၀၂၁-ခ)။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီ ၉ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတော်အတိုင်ပင်ခံကို ‘တရားမဝင် တင်သွင်းထားသည့်’ စကားပြောစက်များ လက်ဝယ်ပိုင်ဆိုင်မှုအတွက် ပို့ကုန်သွင်းကုန် ဥပဒေ နှင့် ဆက်သွယ်ရေးဥပဒေအရ ထောင်ဒဏ်လေးနှစ် ထပ်မံချမှတ်ခဲ့သည်။ NLD ၏ ဗဟိုအလုပ် အမှုဆောင်ကော်မတီမှ အကြီးတန်းအဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးဖြစ်သူ ဝင်းထိန်သည် မီဒီယာတွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုတစ်ခုတွင် တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်၏ အာဏာသိမ်းမှုကို ရှုတ်ချခဲ့သောကြောင့် နိုင်ငံတော်အကြည်ညိုပျက်စေမှုဖြင့် ၎င်းအား ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေအရ ထောင်ဒဏ် နှစ် ၂၀ ချမှတ်ခဲ့သည် (Myanmar Now ၂၀၂၁-ဂ)။

အလားတူပင် အာဏာသိမ်းအစိုးရသည် ၂၀၂၀ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲ၏ ရလဒ်များကို ဖျက်သိမ်းရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ အသစ်ဖွဲ့စည်းထားသော UEC က ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင် ၂၆ ရက် နေ့တွင် ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာ ၈ ရက်နေ့၌ ကျင်းပခဲ့သည့် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ၏ ရလဒ် များကိုပယ်ဖျက်ကြောင်း ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည် (စစ်အာဏာရှင်အစိုးရ၏ ပြည်ထောင်စု ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် ၂၀၂၁)။ သို့ရာတွင် SAC က ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မညီညွတ်သည့် အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာချက်အပေါ်အခြေခံ၍ UEC သစ်ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သောကြောင့် စစ်အာဏာရှင်အစိုးရ၏ အခြားသောလုပ်ရပ်များ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် အလားတူပင် UEC ၏ ဤဆုံးဖြတ်ချက်သည်လည်း ဥပဒေအရတရားဝင်ခြင်း မရှိပေ။

စစ်တပ်သည် ၎င်းတို့၏ ဇာတ်ကြောင်း ဇာတ်ကွေ့ (narrative) ကို ထောက်ခံအားပေးကာ SAC ထံ တာဝန်ခံသည့် အဖွဲ့ဝင်သစ်များကို ခန့်အပ်ခြင်းဖြင့် အမြင့်ဆုံး တရားရုံးတော်များအပါအဝင် တရားစီရင်ရေး အင်စတီကျူးရှင်း များကိုလည်း မိမိဘက်သားဖြစ်စေရန် ပြောင်းလဲခဲ့သည်။

SAC က ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မညီညွတ်သည့် အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာချက်အပေါ် အခြေခံ၍ UEC သစ်ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သောကြောင့် ၂၀၂၀ ခုနှစ် အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲ၏ ရလဒ်များကိုပယ်ဖျက်ကြောင်း ၎င်း၏ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် ဥပဒေအရ တရားဝင်ခြင်း မရှိပေ။

၄။ နိဂုံး

၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်နေ့၌ အာဏာသိမ်းပြီးချိန်မှစ၍ မြန်မာစစ်တပ်သည် အကြမ်းဖက်အင်အားသုံးကာ အာဏာအခြေခိုင်တည်မြဲစေရန်နှင့် ၎င်းတို့အနေဖြင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကိုလိုက်နာမှုရှိကြောင်း အငြင်းအခုံပြုကာ ၎င်းကိုယ်၎င်း နိုင်ငံတော်၏ တရားဝင်အစိုးရအဖြစ် ပုံဖော်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၌ လက်ရှိဖြစ်ပွား နေသော ပဋိပက္ခတွင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာသည် အင်္ဂါရပ်တစ်ခုမျှသာ ဖြစ်သော်လည်း စစ်တပ်၏ အဆိုပြုဖော်ပြချက်များသည် မမှန်ကန်ကြောင်း ထောက်ပြဖြေရှင်း ကာ အာဏာသိမ်းမှုသည် အဘယ်ကြောင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မညီညွတ်ဘဲ ရလဒ် အနေဖြင့် စစ်အာဏာရှင်အစိုးရနှင့် ၎င်း၏လုပ်ရပ်များ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်များသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေအရ အာဏာမတည်ကြောင်းကို ဥပဒေရေးရာ ငြင်းခုံဖော်ပြချက်များမှတစ်ဆင့် ဆွေးနွေး ဖော်ပြရန် အရေးကြီးပေသည်။

စစ်တပ်၏ အရေးပေါ်အခြေအနေ
ကြေညာချက်သည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ
ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိသောကြောင့်
ရလဒ်အနေဖြင့် စစ်အာဏာရှင်
အစိုးရသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ
ဆိုင်ရာအခွင့်အာဏာကို ပိုင်ဆိုင်ခြင်း
မရှိပေ။

စစ်တပ်၏ အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာချက် (အမိန့်အမှတ် ၁/၂၀၂၁) သည် အရေးပေါ်အခြေအနေ ကြေညာခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ချမှတ်ထားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များနှင့် မကိုက်ညီဘဲ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း များကိုလည်း လိုက်နာခြင်းမရှိသည့်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိပေ။ ရလဒ်အနေဖြင့် စစ်အာဏာရှင်အစိုးရသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ဆိုင်ရာ အခွင့်အာဏာမရှိဘဲ ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၁ ရက်နေ့ စစ်အာဏာသိမ်းမှုမှ အစပြု၍ ၎င်းတို့လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် လုပ်ရပ်များအားလုံးသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိပေ။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင် ချွတ်ယွင်းချက်များနှင့် ဒီမိုကရေစီနည်းမကျသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ပါရှိသော်လည်း စစ်တပ်က ထိုသို့သောအခြေအနေ တွင် အာဏာသိမ်းယူခြင်းကိုမူ ခွင့်ပြုထားခြင်းမရှိပေ။ စစ်တပ်သည် အရပ်ဘက်အာဏာပိုင် များကိုဖြုတ်ချ၍ အာဏာသိမ်းယူရန်အလို့ငှာ ၎င်းတို့ရေးဆွဲပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေကို ချိုးဖောက်ခဲ့သည်။

ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မညီညွတ်သော အာဏာသိမ်းယူမှုကို တုံ့ပြန်သည့်အနေ ဖြင့် ၂၀၂၀ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၈ ရက်နေ့ ရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရခဲ့သော လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်အချို့က ချမှတ်ထားသော တရားဥပဒေအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ရွေးကောက်ခံလွှတ်တော်အမတ် ၈၀ ရာခိုင်နှုန်း၏ သဘောတူထောက်ခံချက်ကို ရယူပြီး ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် ကိုယ်စားပြုကော်မတီ (CRPH) ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ CRPH ကို တည်ထောင်ကြောင်း ကြေညာစာတွင် ၂၀၀၈ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့်အညီ ဖွဲ့စည်းထား သည်ဟု ဖော်ပြထားသည် (ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ထုတ်ပြန်ကြေညာ ချက်အမှတ် ၂/၂၀၂၁၊ စာပိုဒ် ၃)။ သို့ရာတွင် စစ်တပ်၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် မညီ ညွတ်သောဆောင်ရွက်ချက်များနှင့် ပိုမိုမြင့်တက်လာသော ပဋိပက္ခတို့ကြောင့် ယခင်ရှိခဲ့သော ပိုနေမြဲ ကျားနေမြဲ အခြေအနေသို့ ပြန်လည်ဦးလှည့်ရန်မှာ မဖြစ်နိုင်သလောက်ပင် ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေသည် ဆိုးဆိုးရွားရွား ချိုးဖောက်ခံရပြီး စစ်တပ်၏ အထိန်း အကွပ်မဲ့လုပ်ရပ်များသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အာဏာကို ထိခိုက်စေသည့်အတွက် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ လေဟာနယ်ကို ပေါ်ပေါက်လာစေသည်။ နိုင်ငံတွင်းရှိ အကျိုး သက်ဆိုင်သူများစွာက လူမှုပဋိညာဉ်သည် ကျိုးပျက်ပြီးဖြစ်ကာ ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေသည် ၎င်း၏တရားဝင်မှုကို ဆုံးရှုံးရပြီးဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်လက်ခံထားကြသည်။ ဤ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ လေဟာနယ်ကို ဖြည့်ဆည်းတုံ့ပြန်သည့်အနေဖြင့် CRPH က ၂၀၂၁ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၃၁ ရက်နေ့တွင် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီပဋိညာဉ်ကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ဤပဋိညာဉ်ကို အခြားဒီမိုကရေစီအရေး လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သူများနှင့် တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့ များထံ CRPH ၏ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရန် ‘ကမ်းလှမ်းချက်’ အဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ပြီး စစ်တပ်နှင့် ရင်ဆိုင်ရန်အတွက် နိုင်ငံရေးမဟာမိတ်ပြုခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အသေးစိတ်အချက်အလက် များကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသည်။ ပဋိညာဉ်သည် ကြားကာလအစိုးရတစ်ရပ်ကို ဖွဲ့စည်းကာ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ အသစ်တစ်ရပ်ကိုရေးဆွဲရန် တစိုက် မတ်မတ်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် အနာဂတ်အတွက် မျှော်ရည်ချက် ချမှတ်ပေးထားသည်။

ကိုးကား

ANFREL (Asian Network for Free Elections), 'The 2020 Myanmar General Elections: Democracy Under Attack. ANFREL International Election Observation Mission Report', May 2021, <https://anfrel.org/wp-content/uploads/2021/05/ANFREL_Democracy-Under-Attack-F.pdf>, accessed 16 December 2021

BBC News, 'Aung San Suu Kyi: trial of ousted Myanmar leader begins', 14 June 2021, <<https://www.bbc.com/news/world-asia-57449884>>, accessed 16 December 2021

The Carter Center, 'Election observation mission, Myanmar, general election, November 8, 2020, Preliminary Statement', 10 November 2020, <https://www.cartercenter.org/resources/pdfs/news/peace_publications/election_reports/myanmar-preliminary-statement-112020.pdf>, accessed 16 December 2021

Choudhry, S. and Welikala, A., 'Myanmar's military coup d'état is unconstitutional', Verfassungsblog, 15 February 2021, <<https://verfassungsblog.de/myanmars-military-coup-detat-is-unconstitutional/>>, accessed 21 February 2022

Domestic Election Observer Organizations, 'Joint Statement by Domestic Election Observer Organizations', 29 January 2021, <<https://drive.google.com/file/d/1eLc0m-nFWorVCbucKBa8E9E2IsZo4uW/preview>>, accessed 16 December 2021

The Irrawaddy, 'Myanmar junta places lawyers back under control of military regime', 1 November 2021, <<https://www.irrawaddy.com/news/burma/myanmar-junta-places-lawyers-back-under-control-of-military-regime.html>>, accessed 16 December 2021

Myanmar Now, 'Suu Kyi hit with new corruption charge', 1 December 2021a, <<https://myanmar-now.org/en/news/suu-kyi-hit-with-new-corruption-charge>>, accessed 16 December 2021

—, 'Junta sentences Suu Kyi, Win Myint to four years in prison each', 6 December 2021b, <<https://myanmar-now.org/en/news/junta-sentences-suu-kyi-win-myint-to-four-years-in-prison-each>>, accessed 16 December 2021

—, 'NLD party stalwart Win Htein sentenced to 20 years in prison for sedition', 29 October 2021c, <<https://www.myanmar-now.org/en/news/nld-party-stalwart-win-htein-sentenced-to-20-years-in-prison-for-sedition>>, accessed 16 December 2021

Office of the Commander-in-Chief of Defence Service, Announcement to public, 2 February 2021

—, Order No. 2/2021, Appointment and Duty Assignment of Chief Justices and Judges of Region/State High Court, 1 February 2021

—, Order No. 3/2021, Appointment and Duty Assignment of Members of Anti-Corruption Commission, 1 February 2021

—, Order No. 4/2021, Appointment and Duty Assignment of Chairman, Vice-Chairman and members of Myanmar National Human Rights Commission, 1 February 2021

—, Order No. 9/2021, Appointment of the State Administration Council, 2 February 2021

Office of the President, Order No. 1/2021, Declaration of ‘State of Emergency’, 1 February 2021, <<https://www.gnlm.com.mm/republic-of-the-union-of-myanmar-office-of-the-president-order-number-1-2021/>>, accessed 5 January 2022

Pyae Sone Win, ‘Myanmar election commission rejects military’s fraud claims’, AP News, 29 January 2021, <<https://apnews.com/article/aung-san-su-kyi-elections-myanmar-cc1b225b806c27dda748d3ab51d0e47f>>, accessed 16 December 2021

Radio Free Asia, ‘Myanmar Army-Linked Parties Challenge Election Defeats in Supreme Court’, 5 January 2021, <<https://www.rfa.org/english/news/myanmar/supreme-court-01052021193026.html>>, accessed 23 February 2022

Representatives of the Pyidaungsu Hluttaw, Statement by the Representatives of the Pyidaungsu Hluttaw (National League for Democracy) (2/2021), 5 February 2021, <<https://www.crphmyanmar.org/statement-number-2-2021-5-feb-2021/>>, accessed 23 February 2022

San Yamin Aung, ‘Myanmar’s Supreme Court hears election misconduct claims against president, Suu Kyi’, The Irrawaddy, 29 January 2021a, <<https://www.irrawaddy.com/elections/myanmars-supreme-court-hears-election-misconduct-claims-president-suu-kyi.html>>, accessed 16 December 2021

State Administration Council (SAC), Order No. 1/2021, Appointment and Assignment of Union Attorney-General, 2 February 2021

—, Order No. 2/2021, Appointment and Assignment of Union Attorney-General, 2 February 2021

- , Order No. 7/2021, Appointment and Assignment of Chairman of UEC and members, 2 February 2021
- , Order No. 8/2021, Appointment and Assignment of Governor of the Central Bank, 2 February 2021
- , Order No. 10/2021, Appointment and Assignment of Chairmen of State/Region Administration Councils, 2 February 2021
- , Order No. 14/2021, Appointment of Additional Member of State Administration Council, 3 February 2021
- , Order No. 16/2021, Formation of Sub-national Administration Council, 3 February 2021
- , Order No. 23/2021, Appointment and Duty Assignment of Justices for Supreme Court of the Union, 4 February 2021
- , Order No. 24/2021, Duty Termination from Justices of Supreme Court of the Union, 4 February 2021
- , Order No. 38/2021, Appointment and Assignment of Chairman and members of Constitutional Tribunal of the Union (9 members), 8 February 2021
- , Order No. 152/2021, Formation of Provisional Government of the Republic of the Union of Myanmar, 1 August 2021
- , Order No. 153/2021, Reconstitution of State or Region governments, 1 August 2021

Union Election Commission, Republic of the Union of Myanmar, 'Announcement of Union Election Commission to Voters', *The Global New Light of Myanmar*, 28 January 2021, <<https://www.burmalibrary.org/sites/burmalibrary.org/files/obl/GNLM2021-01-29-red.pdf>>, accessed 23 February 2022

Union Election Commission of the military regime, 27 July 2021, <https://uec.gov.mm/news_preview_detail.php?action=news_detail1&news_id=zr2hN2ZEO-9aO04yiu%2B6fLq%2F0GNg81lY3KWuWZ9GBCvs%3D>, accessed 23 February 2022

ရေးသားပြုစုသူအကြောင်း

Thibaut Noel သည် International IDEA ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက် ကျင့်သုံးခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များ စီမံကိန်းမှ တွဲဖက်စီမံကိန်းအရာရှိ ဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းသည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အခြားနိုင်ငံများမှ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ကျင့်သုံးခြင်း လုပ်ငန်း စဉ်များတွင် ပါဝင်လုပ်ဆောင်နေသည့် အကျိုးသက်ဆိုင်သူများကို အထောက်အကူပေးရန် အလို့ငှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ဒီဇိုင်းရေးဆွဲမှုအား နှိုင်းယှဉ်လေ့လာချက် သုတေသန များ ဆောင်ရွက်ပါသည်။

ကျေးဇူးတင်ရှိခြင်း

ဤဆန်းစစ်သုံးသပ်ချက်ကို ရေးသားပြုစုသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက်တွင် Marcus Brandt၊ Amanda Cats-Baril၊ Sujit Choudhry၊ Kimana Zulueta-Fulscher နှင့် Asanga Welikala တို့က အကူအညီများစွာ ပေးအပ်ခဲ့ပါသည်။

International IDEA အကြောင်း

ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာအကူအညီပေးရေး နိုင်ငံတကာအဖွဲ့ (International IDEA) သည် ဒီမိုကရေစီကို လူသားတို့၏ ဘုံရည်မှန်းချက်နှင့် ရေရှည်တည်တံ့နိုင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် လမ်းတစ်ခုအဖြစ် ကမ္ဘာတဝန်းတွင်မြှင့်တင်ရန် ရည်မှန်းချက်ချကာ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သော အစိုးရများအကြား ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်သော အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဒီမိုကရေစီနည်းကျ နိုင်ငံရေးအင်စတီကျူးရှင်းများနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို အဆင့်အသီးသီး၌ တည်ဆောက်ခြင်း၊ ခိုင်မာလာစေရန်အားဖြည့်ခြင်းနှင့် ဘေးဆီးရန်ကာခြင်းတို့အတွက် ထောက်ပံ့ကူညီပေးခြင်းဖြင့် လုပ်ဆောင်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ မျှော်မှန်းချက်ရှိပါရုံမှာ ဒီမိုကရေစီနည်းကျလုပ်ငန်းစဉ်များ၊ ပါဝင်လုပ်ဆောင်သူများနှင့် အင်စတီကျူးရှင်းများတွင် အားလုံးအကျိုးဝင်ပါဝင်မှုနှင့် တာဝန်ခံမှုရှိကာ ရေရှည်တည်တံ့နိုင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို လူသားအားလုံးအတွက် ဆောင်ကြဉ်းဖော်ဆောင်ပေးနိုင်သည့် ကမ္ဘာလောကတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့၏ လုပ်ငန်းများ

ကျွန်ုပ်တို့သည် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာတွင် အဓိကနယ်ပယ်သုံးခုကို အလေးထားဆောင်ရွက်ပြီး ၎င်းတို့မှာ ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ တည်ဆောက်ကျင့်သုံးခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် နိုင်ငံရေးအရ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ကိုယ်စားပြု ပါဝင်ခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်ုပ်တို့ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည့် နယ်ပယ်များအားလုံးတွင် ကျား-မ ရေးရာနှင့် အားလုံးအကျိုးဝင်ပါဝင်မှု၊ ပဋိပက္ခအားထည့်သွင်းတွက်ချက် ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ရေရှည်တည်တံ့နိုင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများကို တစိုက်မတ်မတ် ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်ပါသည်။

International IDEA သည် ကမ္ဘာတဝန်းနှင့် ဒေသတွင်း ဒီမိုကရေစီဆိုင်ရာ ဦးတည်လမ်းကြောင်းများအား စိတ်ဖြာခွဲခြမ်းမှုများ လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ အလေ့အထများအပေါ် နှိုင်းယှဉ်လေ့လာချက် အသိပညာများဖန်တီးခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီနည်းကျ လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်နေသည့် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများအား ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာ နည်းပညာအထောက်အပံ့ပေးအပ်ခြင်းနှင့် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ ဒီမိုကရေစီ နှင့် ဒီမိုကရေစီတည်ဆောက်ခြင်းဆိုင်ရာ လူထုအကြားဆွေးနွေးငြင်းခုံခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်ဆက်နွှယ်သည့် အရေးပြဿနာများအတွက် ဆွေးနွေးပွဲများစီစဉ်ပေးခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။

ကျွန်ုပ်တို့ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာ နေရာများ

ကျွန်ုပ်တို့၏ ရုံးချုပ်မှာ Stockholm တွင် တည်ရှိပြီး အာဖရိက၊ အာရှနှင့် ပစိဖိတ်ဥရောပ၊ လက်တင်အမေရိကနှင့် ကာရစ်ဘီယန်ဒေသတို့တွင်လည်း ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတွင်းရုံးများကို ဖွဲ့စည်းလည်ပတ်လျက် ရှိပါသည်။ International IDEA သည် ကုလသမဂ္ဂအတွက် အမြဲတမ်းစောင့်ကြည့်ပါဝင်သူဖြစ်ပြီး ဥရောပသမဂ္ဂ အင်စတီကျူးရှင်းများ၌လည်း ပါဝင်ဆောင်ရွက်သည်။

<<https://www.idea.int>>

© ၂၀၂၂ ဒီမိုကရေစီနှင့် ရွေးကောက်ပွဲဆိုင်ရာ အကူအညီပေးရေး နိုင်ငံတကာအဖွဲ့

International IDEA ၏ ထုတ်ဝေမှုများသည် နိုင်ငံများ သို့မဟုတ် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွားများနှင့် သီးခြားလွတ်ကင်းသည်။ ဤထုတ်ဝေမှုတွင် ဖော်ပြထားသည့် ရှုမြင်ချက်သဘောထားများသည် International IDEA၊ ၎င်း၏ဘုတ်အဖွဲ့၊ သို့မဟုတ် ၎င်း၏ကောင်စီဝင်များ၏ ရှုမြင်ချက်သဘောထားများဟု အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်ခြင်းမရှိပါ။

ဤထုတ်ဝေမှု၏ အီလက်ထရောနစ်မူကို Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 3.0 (CC BY-NC-SA 3.0) လိုင်စင်ဖြင့် ရယူနိုင်သည်။ စီးပွားရေးအတွက် အသုံးပြုခြင်း မဟုတ်ဘဲ ဤထုတ်ဝေမှု၏ မူရင်းအကြောင်း သင့်လျော်ပြည့်စုံစွာဖော်ပြ၍ ဤတွင် ပါရှိသည့် လိုင်စင်အတိုအကျနှင့်အညီ ဖြန့်ဝေခြင်းဖြစ်ပါက ဤထုတ်ဝေမှုကို မိတ္တူကူးခြင်း၊ ဖြန့်ဝေခြင်းနှင့် ပေးပို့ခြင်းတို့အပြင် လိုအပ်သလို ဖြတ်တောက်အသုံးပြုခြင်းနှင့် ပြင်ဆင်ပြောင်းလဲခြင်းတို့ လွတ်လပ်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ဤလိုင်စင်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပိုမိုသိရှိလိုပါက <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/> ကို ကြည့်ပါ။

ISBN 978-91-7671-540-6 (PDF)

DOI: <<https://doi.org/10.31752/idea.2022.22>>

International IDEA

စတုန်းစံဘောက်

SE- ၁၀၃၃၄၊ စတော့ဟုမ်းမြို့

ဆွီဒင်နိုင်ငံ

+၄၆၈ ၆၉၈၃၇၀၀

info@idea.int

www.idea.int